

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA
≡ Ispitna pola 1 ≡

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 25. avgust 2008

SPLOŠNA MATURA

RAZPRAVLJALNI ESEJ

NASILJE IN LJUBEZEN V VLADIMIRJU IN TARTUFFU

Kandidat je v eseju skušal

- A** razložiti, kako sta Vladimir in Tartuffe na začetku skrivala svoj pravi obraz pod masko ljubezni;

do 3 + do 3 točke

za **razlago** skrivanja pravega obraza Vladimirja in Tartuffa pod masko ljubezni, npr.: Vladimir dobro skriva svojo pravo identiteto. Na prvem sestanku spretno izprašuje vse podnajemnike, sam pa se izmika lastni predstavitvi. Je vljuden, prijazen in ustrezljiv, saj želi z mladimi živeti družinsko življenje in »pognati korenine«. Posebno (očetovsko) ljubezen izraža Alešu, ker čuti, da jo ta zaradi izgube očeta zelo pogreša. Celó do Mikija, ki ga draži in izziva, je prizanesljiv, vsem pa hoče ustreči z gospodinjskimi deli. Tartuffe se skriva predvsem pod krinko ljubezni z zlagano pobožnostjo, lažnivim altruizmom in navidezno skrbjo za Orgonovo družino. Spretno plete prijateljske vezi z Orgonom, tako da vzbudi v njem fanatizem – v imenu prijateljske ljubezni se Orgon odreka celo družinski ljubezni;

6 točk

- B** primerjati Vladimirjevo in Tartuffovo nasilnost in njeno učinkovanje na ljubezensko zvezo mladih parov;

do 4 + do 4 točke

za **primerjavo** Vladimirjeve in Tartuffove nasilnosti in njenega učinkovanja na ljubezensko zvezo mladih parov, npr.: Oba nasilneža sta manipulatorja, saj hočeta na različne načine doseči svoj cilj: zavladati družini. Oba usodno vplivata na ljubezen mladega para s pretvarjanjem, z ustrahovanjem in izsiljevanjem. Ko Vladimir izrine iz podnajemniške skupnosti Mikija, začne posesivno urejati tudi ljubezensko razmerje med Mašo in Alešem. Nenehen Vladimirjev nadzor in njegovo poseganje v intimo povzročata živčnost in odtujenost ljubimcev. Ker je Aleš zaradi želje po očetu premalo jasnoviden in preveč naklonjen Vladimirju, se začne ljubezensko razmerje krhati. Spletkari tudi Tartuffe. Ne želi si »miru« v družini, pač pa materialno korist, zato privoli v poroko z Marijano, čeprav ve za njeno ljubezen do Valerja. Dorina zaljubljenca v boju proti Tartuffu pomaga skovati zaroto. Učinki Vladimirjeve in Tartuffove nasilnosti so podobni, saj oba vsiljivca povzročata trenja in spore med zaljubljenca; najbolj se učinki nasilnosti razlikujejo na koncu, saj jih v *Tartuffu* lahko odpravi le kralj, v *Vladimirju* pa v posebnih okoliščinah rodi novo nasilje;

8 točk

- C** ponazoriti Vladimirjevo in Tartuffovo nasilnost s srhljivim dogodkom v srhljivki in komičnim dogodkom v komediji;

do 2 + do 2 točki

za **ponazoritev** njune nasilnosti s srhljivim dogodkom v srhljivki in komičnim v komediji, npr.: Srhljivih ali komičnih dogodkov je več; v srhljivki *Vladimir* je npr. srhljivi dogodek, ko se Vladimir preobleče v uniformo varnostnika in pokaže svoj pravi obraz; v komediji *Tartuffe* je npr. komični dogodek Tartuffovo zapeljevanje Elmire, ko se razkrije njegova hinavščina in prevlada nasilja celo v zapeljevanju;

4 točke

- Č** pojasniti pomen očetovske ljubezni za razvoj ljubezenske zveze mladih parov;

do 3 + do 3 točke

za **pojasnilo** pomena očetovske ljubezni za razvoj ljubezenske zveze mladih parov, npr.: Očetovska ljubezen deluje v obeh delih zelo razdiralno. Aleš je zaradi pomanjkanja očetovske ljubezni nesamozavesten in vodljiv, kar krha njegovo ljubezensko zvezo. Prav zaradi hlepenja po očetovski ljubezni prepozno sprevidi Vladimirjevo pravo podobo in njegovo patološko »očetovsko«
ljubezen, zaradi česar so vsi kaznovani. Marijana je prav tako na začetku komedije zaradi spoštovanja očetovske ljubezni in lastne ljubezni do očeta nesamozavestna in apatična. Ker ji je Orgon zaukazal poroko s Tartuffom in jo v imenu očetovske ljubezni popolnoma ohromil, si Valer njeno nemoč razlaga kot ljubezensko mlačnost in se z njo spre. Posesivna očetovska ljubezen bi ji lahko popolnoma uničila življenje, če se ne bi nesmiselni poroki takoj uprla Dorina, njena strežnica;

6 točk

- D** presoditi, v kateri drami in zakaj je prevladalo nasilje;

1 + do 2 točki

za **presojo** prevlade nasilja v eni izmed dram;

3 točke

- E** napisati kratko nadaljevanje zgodbe drame, v kateri je prevladalo nasilje;

do 3 točke

za kratko **nadaljevanje** zgodbe.

3 točke

POZOR!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:

a) *vsebina*: točke dodajamo po točkovniku,

b) *jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo ustrezno znižujemo, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	6	5	5
449–300	4	4	4
299–150	2	2	1
pod 150	1	1	0

RAZLAGALNI/INTERPRETATIVNI ESEJ

POZOR!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:
 - a) *vsebina*: točke dodajamo po točkovniku,
 - b) *jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo ustrezno znižujemo, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	6	3	2
449–300	4	2	2
299–150	2	1	0
pod 150	1	1	0

Molière: Tartuffe (odlomek)

Molière: Tartuffe. Ljubljana: DZS (Zbirka Klasje), 1997. 76–78.

V eseju je kandidat skušal

- A** razložiti, kaj je povzročilo prepir med Marijano in Valerjem in zakaj se je stopnjeval do vrhunca;

do 3 + do 3 točke

za **razlago** vzroka prepira med Marijano in Valerjem ter njegovega stopnjevanja do vrhunca, npr.: Prepir med Marijano in Valerjem je povzročila nepričakovana novica o Marijanini poroki s Tartuffom, ki jo je Valer prihitel preverit. Marijana je bila zaradi upoštevanja očetove volje ohromljena, Valer pa si je njeno neodločnost razlagal kot šibkost njene ljubezni. Ko ga Marijana vpraša za nasvet, ji užaljen predlaga čimprejšnjo poroko s Tartuffom. Zdi se mu, da bi se morala (če bi Valerja dovolj ljubila) znati sama odločiti. Marijano njegov odgovor prizadene, saj si ga razlaga kot Valerjevo nestanovitno ljubezen do nje – obojestranski nesporazum se zaradi užaljenosti, občutljivosti in zaletavosti obeh zaljubljenecv stopnjuje do vrhunca, ko si očitata plehko ljubezen, nezvestobo in hudobijo ter se razideta;

6 točk

- B** predstaviti glavno osebo v odlomku;

do 3 točke

za **predstavitev** glavne osebe v odlomku, npr.: Glavna oseba v odlomku je Dorina, Marijanina strežnica. Tako kot v celotni komediji je tudi v tem odlomku bistra, prodorna, jasnovidna, odločna, samostojna, pogumna in poučena o vseh družinskih zadevah. Nadaljuje Molièrovo tradicijo bistrih služabnikov, ki usmerjajo celotno dramsko dogajanje in s svojo večvednostjo prekašajo gospodarje. Po značaju je dobronamerna, zato želi (tudi) v odlomku pomagati svoji varovanki in preprečiti nezaželeno poroko;

3 točke

- C** primerjati Dorinino vlogo v odlomku z njeno vlogo v celotni komediji;

do 8 točk

za **primerjavo** Dorinine vloge v odlomku in celotni komediji, npr.: Dorina je prisluškovala prepiru zaljubljenecv in pronicljivo doumela, da potrebujeta pomoč pri zgladitvi nesporazuma. Kot v celotni komediji Dorina tudi v tem odlomku dobronamerno nadzira družinsko življenje, saj želi pomagati vsem, ki so v določeni situaciji nemočni. Ker besedno prepričevanje ne uspe, ju mora na silo združiti tako, da ju prisili v spravo s podajanjem rok ter razkritjem prave podobe njune ljubezni. Pri tem je, tako kot v celotni komediji, učinkovita prav zaradi iskrenosti, poguma, pronicljivosti in vztrajnosti. Valerju pove, da si Marijana želi poroke z njim, in Marijani, da se tudi Valer želi poročiti z njo. Hkrati ju pomiri še z obetom zarote proti Tartuffu. Tako kot v odlomku ima tudi v komediji Dorina odločilno vlogo, čeprav je naslovni junak celotne komedije Tartuffe. Ker je o vsem najbolj poučena, usmerja dramske osebe k zaželenemu cilju in je glavni »motor« dramskega dogajanja. S pomočjo družine, predvsem Elmire, izpelje zaroto: dokaže, da je Tartuffe hinavec in izkoriščevalec;

(do 2 + do 2 točki)

za predstavitev vsake vloge brez primerjave;

8 točk

Č pojasniti situacijsko komiko v odlomku in delež vseh treh dramskih oseb v njej;

do 2 + do 6 točk

za **pojasnilo** situacijske komike in deleža vseh treh dramskih oseb v njej, npr.: Situacijska komika v odlomku izvira iz nevednosti obeh sprtih oseb, Marijane in Valerja, ter temperamentnosti glavne osebe v odlomku, Dorine. Zaljubljenca sta povprečna junaka, ki v odlomku postaneta žrtvi komične situacije; ta je (kot je značilno za situacijsko komiko) jasna gledalcem, ne pa samim junakom, zato zaljubljenca trpita, gledalci pa se zabavajo ob njuni nevednosti. Največ prispeva k situacijski komiki Dorina, saj ju na komičen način sili v soočenje, ju kar fizično približuje (potiska, vleče, na silo podaja njuni roki ...), ju zmerja in se jima posmehuje. H komiki veliko prispevajo tudi Marijanina neodločnost in Valerjevo razočaranje ter užaljenost sprtih zaljubljenecv;

8 točk

D presoditi, kaj je v odlomku najbolj komično, in pojasniti svojo presojo;

1 + do 3 točke

za **presojo** najbolj komičnega v odlomku in **pojasnilo** svoje presoje;

4 točke

E pojasniti pomen zadnjih besed v odlomku in njihovo uresničitev v nadaljevanju komedije;

do 2 + do 4 točke

za **pojasnilo** pomena zadnjih besed v odlomku in njihove uresničitve v nadaljevanju komedije, npr.: Zadnje besede v odlomku – vse kripnje moramo napeti – pomenijo začetek zarote proti Tartuffu in vsiljeni poroki. Besede namreč napovedujejo, da se bo moral vsak potruditi po svojih najboljših močeh, kar se v komediji kasneje res zgodi. Marijana in Valer se npr. sporazumno izogibata srečanju in se pretvarjata, da je njuna ljubezen minila. Elmira hlini ljubezensko plahost in pod krinko zapeljevanja spelje Tartuffa v past. Na koncu komedije se te besede uresničijo v skupnem razkrinkanju Tartuffovega svetohlinstva in goljufivosti.

6 točk